

การเรียนรู้หลังการทำงาน (After Action Review : AAR)

โครงการพัฒนาคุณธรรมและสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยเพื่อพัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืน
วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๔ ณ โรงแรมไชยแสง พาเลส อำเภอเมืองฯ จังหวัดสิงห์บุรี

.....

ความเป็นมา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายเร่งส่งเสริมคุณธรรมและสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติไทยให้กับเด็กและเยาวชนโดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ รวมทั้งให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณธรรมและสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยเพื่อพัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารและครูโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ(จำนวนร้อยละ ๑๐ ของโรงเรียนทั้งหมด)และโรงเรียนเครือข่ายจำนวน ๑๒๓ โรงเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การแก้ไขปัญหา ยาเสพติด และพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาผ่านการจัดกิจกรรม ๓ กิจกรรม อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง คือ

กิจกรรมที่ ๑ ศูนย์การเรียนรู้พุทธศาสนา สร้างจิตอาสาชุมชน (ศูนย์GIVE & TAKE)

๑.ครูให้นักเรียนทุกคนเป็นผู้สื่อข่าว เก็บข้อมูลของคนในเขตบ้านของนักเรียนว่าใครควรได้รับการช่วยเหลือ อย่างไร เมื่อไร ต้องการใครมาช่วยบ้าง และแจ้งแหล่งข้อมูลไว้

๒.ครูประชาสัมพันธ์รับสมัครนักเรียนจิตอาสา เป็นอาสาสมัครออกหน่วยเคลื่อนที่เพื่อไปให้ความช่วยเหลือ

๓.ครูและนักเรียนจิตอาสาจัดทำข้อมูลว่า วัน เดือนใด จะมีการออกหน่วยเคลื่อนที่เพื่อไปให้ความช่วยเหลือ (อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง)

๔.นัดหมายบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ครบครันเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

๕.ครูและนักเรียนจิตอาสา ถอดประสบการณ์ทบทวนเรื่องที่ทำ และเรื่องที่ต้องปรับปรุง

อนึ่ง การทำงานในศูนย์ต้องมีข้อตกลงสำคัญ คือ ไม่รับค่าตอบแทน ไม่รับค่าพาหนะให้นำอาหาร น้ำดื่มไปรับประทานเองอีกทั้งอาจารย์ร่วมบริจาคเงินและสิ่งของที่จำเป็นในการให้ความช่วยเหลือบุคคลต่างๆ

กิจกรรมที่ ๒ โครงการคุณธรรมสำนึกดี CSR (Corporate Social Responsibility) CSR) และโครงการคุณธรรม เยาวชนไทย ทำดี ถวายในหลวง

วิธีดำเนินการ

๑. โรงเรียนแม่ข่ายและเครือข่ายศึกษาทำความเข้าใจ CSR บูรณาการความคิดเชิงธุรกิจ เศรษฐกิจพอเพียงกับคุณธรรมนักเรียนคิดหาธุรกิจเพื่อผลิตและจำหน่าย ภายใต้กระบวนการทำธุรกิจอย่างฉลาด เรียนรู้หลักเศรษฐศาสตร์และหลักธรรมทั้งในการผลิต กระบวนการทำงานของผู้ผลิต ตั้งเป้าหมาย ผลการดำเนินงานในโรงเรียนในวงที่กว้างขึ้น เช่นการคิดผลิตน้ำสมุนไพรชายแทนน้ำอัดลม ซึ่งธุรกิจที่ผลิต ต้องไม่เป็นการเพิ่มขยะ และหมุ่นเป็นวัฏจักรคุณธรรม

๒. โรงเรียนแม่ข่ายและเครือข่ายร่วมกันจัดค่ายโครงการคุณธรรมสำนึกดี CSR (Corporate Social Responsibility) และโครงการคุณธรรม เยาวชนไทย ทำดี ถวายในหลวง เพื่ออบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำโครงการฯให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจอย่างชัดเจน

๓. นักเรียนรวมกลุ่มกัน ๘-๑๐ คน ร่วมกันทำโครงการธุรกิจคุณธรรม อย่างน้อย

๑โครงการระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๓ เดือน แล้วนำผลกำไรจากโครงการคุณธรรมสำนึกดี CSR สนับสนุนการทำคุณดีในโครงการคุณธรรมเยาวชนไทยทำดี

กิจกรรมที่ ๓ ค่ายพระ (โต๊ะครู) ครู ผู้ปกครอง

วิธีดำเนินการ

ให้บุคลากรทั้ง ๓ ฝ่ายวางแผนดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรักความเมตตา มากกว่าการตรวจตราจับกุม เช่นอาจจัดกิจกรรมผู้ปกครองอาสา วางแผนดูแลนักเรียนด้วยกันอย่างเป็นระบบ มีจุดเน้นที่ให้นักเรียนมีสติ ระลึกบาปบุญคุณโทษรู้สิทธิและหน้าที่ มีจิตสำนึกความเป็นไทย ตามที่สำนักงานส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ระบุไว้ว่า สิ่งที่แสดงถึงจิตสำนึกความเป็นไทยมี 4 สถาบัน (๑๖ ประเด็น) คือ

๑) สถาบันชาติ ดำเนินการเกี่ยวกับ ธงชาติ การใช้เลขไทย การใช้คำว่าพุทธศักราชหรือ พ.ศ. การใช้ภาษาไทย สัญลักษณ์ประจำชาติไทย (ช้างไทย ดอกราชพฤกษ์ ศาลาไทย) การใช้ผ้าไทย เพลงไทย

๒) สถาบันศาสนา ดำเนินการเกี่ยวกับ การไหว้ การใช้โต๊ะหมู่บูชา การอยู่ร่วมกันของ ๕ ศาสนา

๓) สถาบันพระมหากษัตริย์ ดำเนินการเกี่ยวกับ เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงพระราชนิพนธ์ วันสำคัญของพระมหากษัตริย์ ความจงรักภักดี

๔) การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดำเนินการเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยในการจราจร การเข้าคิวรับบริการต่างๆ

ทั้งนี้ เมื่อโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำและโรงเรียนเครือข่ายดำเนินการแต่ละกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว จะต้องร่วมกันจัดทำ AAR ทุกกิจกรรม และในขั้นสุดท้ายโรงเรียนแม่ข่ายคุณธรรมและสพป.จะร่วมจัดทำ AAR อีกครั้ง พร้อมสังเคราะห์ข้อมูลกระบวนการพัฒนาคุณธรรมและสร้างสำนึกความเป็นไทยเพื่อพัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืนของโรงเรียนแม่ข่ายคุณธรรมและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเผยแพร่สู่สาธารณะ

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้หลังการทำงาน(After Action Review : AAR)

การสังเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณธรรมและสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย เพื่อพัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืน ดำเนินการโดยการแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการกลุ่มละ ๑๐ คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง(ชุมชน) นักเรียน แล้วให้แต่ละคนเล่ากิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการ(๓)กิจกรรมหลัก)เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้โรงเรียนที่ร่วมกลุ่มนำไปพัฒนาต่อยอด การเล่ากิจกรรมจะเริ่มต้นจากผู้อาวุโสหน่อย หมุนเวียนจนครบทุกคนในกลุ่มและบันทึกผลตามประเด็น AAR ไว้สรุปได้ดังนี้

๑.สิ่งที่ผู้บริหาร/ครู/นักเรียน/ชุมชน คาดว่าจะได้รับจากกิจกรรมนี้

- ๑.นักเรียนจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลาง
- ๒.นักเรียนจะมีไตรสิกขาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต (ศีล สมาธิ ปัญญา)
- ๓.นักเรียนจะมีรายได้จากการเข้าร่วมโครงการฯ
- ๔.จะได้นักเรียนแกนนำที่เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อเติบโตไปเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนและสังคม
- ๕.นักเรียนจะได้รับการพัฒนา EQ
- ๖.นักเรียนจะรักและภูมิใจในความเป็นไทยเพิ่มมากขึ้น
- ๗.ภาพลักษณ์ของโรงเรียนและชุมชนจะดีขึ้น เพราะโรงเรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีปัญหาหาเสพติด และปัญหาเพศศึกษา
- ๘.สถานศึกษา และชุมชนจะลดความขัดแย้งและความแตกแยก
- ๙.ทรัพยากรของสถานศึกษามีความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น
- ๑๐.ประชาชนทุกศาสนาอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเพิ่มมากขึ้น

๒.สิ่งที่ผู้บริหาร/ครู/นักเรียน/ชุมชน ได้รับจากกิจกรรมนี้

- ๑.นักเรียนมีระเบียบวินัยมากขึ้น
- ๒.มีนักเรียนที่มีจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน มากขึ้น
- ๓.ครู นักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตรมากขึ้น
- ๔.โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี
- ๕.ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้น

๖.นักเรียนเกิดทักษะในทางปฏิบัติ สามารถสร้างอาชีพและรายได้

๗.ชุมชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิดความเข้าใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

๘.นักเรียนรักท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นและสืบทอดแนวคิดปราชญ์ชาวบ้านในการดำเนินชีวิตหรือประกอบอาชีพ

๙.มีนักเรียนแกนนำในการทำความดีมากขึ้น

๓. สิ่งใดที่ทำให้กิจกรรมนี้บรรลุผลเกินคาด (ได้ผลดีเกินคาด) เป็นเพราะเหตุใด

๑. การเป็นแบบอย่างที่ดี ความร่วมมือ ร่วมใจระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน

๒. การฝึกจิต หรือการบริหารจิต ทำให้เด็กมีจิตอาสาเกิดความรักและสามัคคี

ห่างไกลยาเสพติดรวมทั้ง อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๓. การสร้างนักเรียนให้มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ การทำงาน

๔. การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและจริงจังของโรงเรียน

๕. การสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน เช่น การให้เกียรติบัตร กล่าวชื่นชม การให้สัญลักษณ์

การเป็นผู้มีจิตอาสา เป็นต้น

๔. สิ่งใดที่ทำให้กิจกรรมนี้บรรลุผลน้อยหรือไม่ได้ผลเลย เป็นเพราะเหตุใด

และเคยใช้วิธีใดแก้ปัญหาแล้ว

๑. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวย เช่น โรงเรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีปัญหาด้านยาเสพติด ด้านเพศศึกษา รวมทั้งสื่อต่างๆ มีผลกระทบต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก ครูจึงต้องทุ่มเทเสียสละทำงานหนัก เพื่อให้เด็กมีภูมิต้านทาน

๒. โรงเรียนการประชาสัมพันธ์โครงการไม่ทั่วถึง วัดและชุมชนไม่ทราบการดำเนินงานโครงการฯ จึงขาดความร่วมมือ โรงเรียนจึงควรแจ้งวัตถุประสงค์การดำเนินงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วนทราบ โดยเว็บไซต์ของโรงเรียนและเอกสารประชาสัมพันธ์ การจัดประชุมผู้ปกครอง ฯลฯ และควรเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรัก ความศรัทธาให้เกิดขึ้นกับนักเรียน รวมทั้งอธิบายให้ผู้ปกครองทราบว่า เมื่อดำเนินโครงการแล้วเด็กจะได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นได้อย่างไร ซึ่งจะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ

๓. ในกิจกรรม CSR ระยะเวลาที่เด็กได้ฝึกปฏิบัติจริงมีน้อย เนื่องจากต้องปฏิบัตินอกเวลาเรียนเพิ่มเติม เด็กบางรายมีปัญหาเรื่องการเดินทางมาในวันหยุดรวมทั้งไม่มีตลาดรองรับ เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากโครงการงานของนักเรียน

๔. ผู้บริหารโรงเรียนไม่ทำความเข้าใจกับครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียนทำให้ขาดความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แก้ไขโดยผู้บริหารต้องให้บุคลากรทุกฝ่ายรู้และเข้าใจการดำเนินโครงการ รวมทั้งยกย่องให้ขวัญและกำลังใจกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานอย่างจริงจังและเสียสละ

๕. กิจกรรมไม่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมทำ) ทำให้นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือ อาจแก้ไขได้จากการให้นักเรียนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำให้มากขึ้นรวมทั้งให้แรงจูงใจ ให้คำชื่นชมยกย่อง

๖.งบประมาณดำเนินโครงการฯไม่เพียงพอ เพราะมีโรงเรียนเครือข่ายมาก จึงควรมีโรงเรียนเครือข่ายไม่เกิน ๕ แห่งต่อโรงเรียนแม่ข่าย

๕.หากจะมีการทำงานเช่นนี้อีก มีคำแนะนำให้ปรับปรุงตรงไหนบ้าง อย่างไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

๑.ควรระดมทุนจากโรงเรียน วัด ชุมชน เช่น อาหารสำหรับเด็กเข้าค่ายฯ ค่าพาหนะไปจัดกิจกรรม จิตอาสาออกโรงเรียน

๒.ควรเพิ่มโรงเรียนแม่ข่าย โดยให้มีทุกกลุ่มโรงเรียน เพื่อสะดวกในการติดต่อประสาน และจำนวนโรงเรียนในเครือข่ายไม่ควรเกิน ๕ แห่ง

๓.โรงเรียนควรจัดทำปฏิทินงานอย่างชัดเจน ทั้งแม่ข่ายและเครือข่ายเพื่อเป็นข้อสัญญา ในการปฏิบัติงานอย่างจริงจังเป็นระบบ

๔.ต้องการให้เขตพื้นที่การศึกษา จัดหาแหล่งข้อมูล วิทยากรผู้เชี่ยวชาญการดำเนินโครงการฯ ให้โรงเรียนได้เข้าไปศึกษา

๕.ควรแจ้งเกณฑ์การประเมินกิจกรรมทั้ง ๓ กิจกรรมให้โรงเรียนทราบ

๖.สพป.ควรมีการจัดศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ ควรให้นักเรียนและชุมชนไปศึกษาดูงานด้วย

.....